

dr hab. Paulina Pospieszna
Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu
Wydział Nauk Politycznych i Dziennikarstwa
ul. Uniwersytetu Poznańskiego 5
61-614 Poznań

Poznań, dnia 25 marca 2023 r.

Recenzja dorobku naukowego dr Anny Kołomycew ubiegającej się o nadanie stopnia naukowego doktora habilitowanego w dziedzinie nauk społecznych w dyscyplinie nauki o polityce i administracji

Recenzję przygotowano na podstawie dokumentacji dostarczonej przez Habilitantkę działającą na podstawie art. 219 ust. 1 pkt. 2 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. z 2021 r. poz. 478 z późn. zm.). Recenzja została podzielona na dwie części. Część pierwsza przedstawia informacje o Kandydatce w tym jej aktywność naukową oraz inne działania (dydaktyczne, popularyzatorskie, współpracę międzynarodową i działalność organizacyjną), natomiast część druga odnosi się do oceny osiągnięć naukowych Habilitantki, w tym oceny głównego osiągnięcia naukowego.

I. Sylwetka Habilitantki oraz przebieg kariery zawodowej

Dr Anna Kołomycew posiada stopień doktora nauk humanistycznych w zakresie nauk o polityce uzyskany w 2011 roku na Wydziale Politologii Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie. Jej praca doktorska koncentrowała się na polityce regionalnej samorządu województwa podkarpackiego w Polsce. Posiada także tytuł magistra politologii oraz licencjat z dyscypliny dziennikarstwa i komunikacji społecznej; oba stopnie również uzyskane na Uniwersytecie Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie.

Od 2011 roku Habilitantka pracuje jako adiunkt w Instytucie Nauk o Polityce na Uniwersytecie Rzeszowskim, a wcześniej była asystentem w Katedrze Politologii na tym uniwersytecie. Dodatkowo, w latach 2011-2012 pełniła równocześnie funkcję adiunkta na Wydziale Studiów Politycznych w Wyższej Szkole Biznesu National Louis University.

Po uzyskaniu stopnia doktora, dr Anna Kołomycew skupiła się na badaniach związanych z wieloma obszarami, w tym zarządzaniem publicznym, demokracją lokalną i przedsiębiorczością społeczną. Badania Habilitantki dotyczyły analizy funkcjonowania władz lokalnych, procesów racjonalizacji polityki publicznej, przedsiębiorczości społecznej oraz uczestnictwa dzieci i młodzieży w życiu publicznym na różnych szczeblach - lokalnym, krajowym i regionalnym, a ostatnio również jej badania dotyczyły instrumentów

PP

zaangażowania obywatelskiego. Aktywność Habilitantki nie ograniczała się tylko do sfery badawczej, gdyż uczestniczyła na wielu forach z udziałem praktyków, dzieląc się swoją wiedzą i doświadczeniem w zakresie funkcjonowania samorządu terytorialnego i polityk publicznych.

Tematyka powyższa została opublikowana w wielu publikacjach. W wykazie osiągnięć naukowych stanowiących znaczący wkład w rozwój dyscypliny, Habilitantka wymieniła siedem monografii naukowych uzyskanych po stopniu doktora, napisanych we współautorstwie, oraz monografię wskazaną w tym postępowaniu jako główne osiągnięcie naukowe pt. *Instrumenty zaangażowania obywatelskiego. Założenia demokracji partycypacyjnej a praktyka ich stosowania*, wydana przez CeDeWu w Warszawie w 2023 roku, w której skonfrontowała teoretyczne założenia dotyczące wdrażania instrumentów pozwalających obywatelom na uczestnictwo w lokalnym życiu publicznym z praktyką ich stosowania w gminach w Polsce. Ponadto, wskazała rozdziały w monografiach opublikowanych po uzyskaniu stopnia doktora, a jest ich łącznie 30, niektóre napisane we współautorstwie, niektóre autorstwa samej kandydatki. Jeśli chodzi o artykuły z czasopism naukowych opublikowane po uzyskaniu stopnia doktora, było ich 26, z czego dwa ukazały się w prestiżowych czasopismach zagranicznych o międzynarodowym zasięgu. Kandydatka również wykazała się publikacjami po uzyskaniu stopnia doktora w formie sprawozdań z konferencji oraz recenzji, a także publikacjami popularnonaukowymi.

Powyższe publikacje były rezultatem realizacji projektów naukowych, w których zaangażowana była dr Anna Kołomycew po uzyskaniu stopnia doktora. Habilitantka uczestniczyła w kilku projektach naukowych związanych z różnymi obszarami, takimi jak zarządzanie publiczne, demokracja lokalna, przedsiębiorczość społeczna, polityka młodzieżowa i uczestnictwo społeczne. W tych projektach pełniła różne role, w tym rolę członka zespołu badawczego, ale także kierownika projektu. Jednym z projektów, którego była kierownikiem, był projekt finansowany przez Narodowe Centrum Nauki w latach 2016-2018 (konkurs Sonata 10). W ramach tego projektu powstały liczne publikacje, w tym monografia oraz artykuły autorskie i współautorskie. Badania skupiały się na analizie różnych aspektów funkcjonowania władz lokalnych oraz procesów racjonalizacji polityki publicznej. Kandydatka uczestniczyła również w projektach finansowanych przez Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego (później MEiN), w jednym była kierownikiem a w pozostałych członkiem zespołu. Projekt badawczy w ramach programu „Dialog” MNiSW, do którego Habilitantka często się odwołuje w głównym osiągnięciu naukowym, miał na celu diagnozę funkcjonowania różnych podmiotów opiniodawczo-doradczych w miastach na prawach powiatu oraz analizę ich roli w lokalnym procesie decyzyjnym. Ponadto, Habilitantka uczestniczyła w projektach dotyczących

przedsiębiorczości społecznej, polityki młodzieżowej oraz uczestnictwa dzieci i młodzieży w procesach decyzyjnych na poziomie lokalnym, krajowym i regionalnym.

Powyższa aktywność została doceniona przez różne gremia, o czym świadczą wykazane nagrody. Dr Anna Kołomycew otrzymała nagrodę za innowacyjne pomysły w zakresie badań polityki edukacyjnej, zaprezentowane podczas międzynarodowej konferencji. Ponadto, została uhonorowana nagrodą Dziekana Wydziału Socjologiczno-Historycznego Uniwersytetu Rzeszowskiego za jej osiągnięcia naukowe. Dodatkowo, otrzymała prestiżowe stypendium wspierające mobilność studentów, doktorantów oraz nauczycieli akademickich. Jej wkład w rozwój nauk społecznych został także wyróżniony nagrodą Rektora Uniwersytetu Rzeszowskiego za uzyskanie stopnia doktora przed 30. rokiem życia. To tylko część wyrazów uznania dla jej pracy badawczej i wkładu w rozwój dziedziny nauk społecznych.

Odnosnie innych projektów, realizowanych poza macierzystą jednostką, dr Anna Kołomycew uczestniczyła w co najmniej czterech projektach we współpracy z innymi ośrodkami akademickimi, dotyczących m.in. reformy administracji publicznej, współpracy na obszarze pogranicza oraz partycypacji społecznej. Współpraca z innymi ośrodkami akademickimi, zarówno krajowymi, jak i zagranicznymi, obejmowała zarówno projekty naukowe, jak i naukowo-dydaktyczne, i była finansowana przez takie agencje finansujące jak: Fundusz Wyszehradzki, Program Współpracy Przygranicznej Polska-Słowacja, Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego oraz Narodowe Centrum Nauki w ramach konkursu (OPUS 21). Odnosnie aspektu międzynarodowego w badaniach, uczestniczyła w międzynarodowym projekcie dotyczącym reformy administracji publicznej na Ukrainie, Słowacji i w Polsce. Współtworzyła rozdziały w opracowaniach zbiorowych i brała udział w warsztatach i konferencjach organizowanych w ramach tego projektu. Nawiązała współpracę z międzynarodowymi instytucjami akademickimi, w tym Uniwersytetem w Bolonii, gdzie odbyła staż (post-doc), co pozwoliło jej doskonalić umiejętności dydaktyczne i prowadzić badania nad ekonomią społeczną. Efektem tych działań były publikacje w tej tematyce, choć szkoda, że nie było ich w większym współautorstwie zagranicznym bądź w czasopiśmie o zasięgu międzynarodowym.

Działalność dydaktyczna dr Anny Kołomycew obejmowała dotychczas prowadzenie kursów z zakresu samorządu terytorialnego, administracji publicznej, zarządzania w sektorze publicznym, polityk publicznych, komunikowania społecznego, społeczeństwa obywatelskiego oraz instrumentów polityki regionalnej i lokalnej. Zajęcia prowadzone przez Kandydatkę były zatem zgodne z jej zainteresowaniami badawczymi. Habilitantka przyczyniła się także do powstania nowych kierunków studiów, w tym Studia Miejskie, które były

realizowane zarówno w języku polskim, jak i angielskim, na poziomie studiów pierwszego i drugiego stopnia. Pełniła także rolę promotora pomocniczego. Ponadto, angażowała się w inne działania o charakterze dydaktycznym i organizacyjnym na uczelni, w tym opracowywanie koncepcji przedmiotów nauczanych w języku angielskim dla liceum oraz realizację projektów z udziałem studentów i młodzieży z Rzeszowa. Dążenie do podnoszenia kompetencji pedagogicznych zaowocowało ukończeniem studiów podyplomowych z zakresu przygotowania pedagogicznego.

Habilitantka aktywnie uczestniczyła w organizowaniu konferencji naukowych oraz wydarzeń popularyzujących naukę. Spotkania na Uniwersytecie Rzeszowskim poświęcone były tematom jej badań, takim jak demokracja lokalna, polityki publiczne, miasta, zarządzanie w samorządzie terytorialnym oraz przedsiębiorczość społeczna. Ponadto, brała udział w inicjatywach promujących naukę, organizowanych przez Uniwersytet Rzeszowski, instytucje publiczne oraz organizacje pozarządowe, co dodatkowo podkreśla jej wszechstronne zaangażowanie w rozwój społeczności lokalnej i regionalnej. Wykorzystując swoją wiedzę na temat funkcjonowania samorządu terytorialnego, aktywnie uczestniczyła w zespołach opracowujących dokumenty strategiczne jako członek zespołów konsultacyjnych, opiniodawczych i eksperckich w Rzeszowie i regionie. Dzięki swojej ekspertyzie i zaangażowaniu, dr Anna Kołomycew wniosła istotny wkład w procesy planowania i rozwoju lokalnego. Jej zaangażowanie w różnorodne inicjatywy eksperckie, zarówno na poziomie lokalnym, jak i regionalnym, oraz udział w procesach podejmowania decyzji, zarówno w Rzeszowie, jak i w regionie, robią wrażenie i niewątpliwie wyróżniają Kandydatkę.

Podsumowując, po uwzględnieniu przedstawionej dokumentacji dotyczącej aktywności naukowej oraz innych działań Kandydatki, oceniam aktywność dydaktyczną, popularyzatorską i organizacyjną jako ponadprzeciętną. Natomiast aktywność naukową dr Anny Kołomycew oceniam jako dobrą, a nie bardzo dobrą, głównie ze względu na niski stopień międzynarodowej rozpoznawalności, co potwierdza niskie odniesienia w cytowaniach, niewielka liczba artykułów w czasopismach o zasięgu międzynarodowym oraz we współautorstwie z zagranicznymi autorami. Niemniej jednak, choć badania Kandydatki nie są tak rozpoznawalne poza granicami kraju, jej kariera naukowa świadczy o ugruntowanej pozycji naukowej w Polsce, zaangażowaniu w badania naukowe oraz nauczanie w dyscyplinie nauk o polityce i administracji. Profil osiągnięć naukowych Habilitantki wskazuje, że jest ekspertem w tematyce samorządu terytorialnego, sektora publicznego, ekonomii społecznej, społeczeństwa obywatelskiego, polityki regionalnej oraz różnych instrumentów uczestnictwa obywateli w życiu społecznym w Polsce.

II. Omówienie osiągnięcia o których mowa w artykule 219 ust. 1 pkt. 2 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. z 2021 r. poz. 478 z późn. zm.).

Po uzyskaniu stopnia doktora, Kandydatka podjęła się nowych tematów naukowych, co świadczy o jej rozwoju naukowym. Obejmują one obszary takie jak społeczne rady i komisje jako uczestnik lokalnego procesu decyzyjnego, polityka oświatowa, lokalne grupy działania, polityka młodzieżowa, instrumenty zaangażowania obywatelskiego, aktywność społeczna i partycypacja publiczna kobiet, ekonomia społeczna oraz przedsiębiorstwa społeczne. Warto zaznaczyć, że obserwuje się wzrost publikacji i aktywności naukowej Habilitantki, które były publikowane zarówno w języku polskim, jak i angielskim. Dr Anna Kołomycew opublikowała szereg artykułów naukowych, z których większość ukazała się w uznanych czasopiśmie polskich, takich jak *Studia Politologiczne*, *Praca i Zabezpieczenie Społeczne*, *Polityka i Społeczeństwo*, *Samorząd Terytorialny*, *Przegląd Politologiczny*, *Środkowoeuropejskie Studia Politologiczne*, *Przegląd Prawa Publicznego*, *Polityka i Społeczeństwo*, oraz innych.

Współredagowała także siedem monografii, z czego wszystkie zostały opublikowane w Polsce, przy czym jedna została wydana w języku angielskim, co *de facto* stanowi tłumaczenie jednej z książek, co daje łącznie sześć monografii we współautorstwie. Głównie były to publikacje wydane przez polskie wydawnictwa, takie jak Wydawnictwo Naukowe Scholar, Wydawnictwo Adam Marszałek, Wydawnictwo Uniwersytetu Warszawskiego, Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej oraz Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego. Ponadto Habilitantka opublikowała wiele rozdziałów w opracowaniach zbiorowych, zarówno w polskich, jak i słowackich wydawnictwach. Te publikacje znacząco przewyższają liczbą inne publikacje. Niestety, między innymi ze względu na to, Index Hirscha (=1) Habilitantki jest dość niski.

Warto zauważyć dwie publikacje w recenzowanych czasopiśmie zagranicznych o wysokim wskaźniku wpływu, a mianowicie: *East European Politics and Societies* (EEPS) oraz *Journal of Contemporary European Studies* (JCES). Chciałbym szerzej odnieść się do tych dwóch publikacji. Oba artykuły dotyczyły rad lokalnych, które są kolegialnymi organami osadzonymi w lokalnych społecznościach, reprezentującymi instytucje publiczne, NGO, grupy społeczne, biznes oraz jednostki. W artykule opublikowanym w czasopiśmie JCES, Habilitantka wraz z współautorką (Prof. dr hab. A. Pawłowska) przedstawiają potencjał deliberatywny rad. Badaczki oparły swoje wnioski na wynikach badania ankietowego

członków ośmiu rodzajów rad, które zostały utworzone w 65 polskich miastach. Wyniki badań dostarczają dowodów na inkluzywny charakter, trwałość oraz warunki sprzyjające deliberacji (takie jak częstotliwość spotkań, relacje z społecznością). Dr Kołomycew dalej rozwija tę tematykę w artykule opublikowanym w EEPS, w którym przedstawia wyniki badania empirycznego przeprowadzonego wśród członków różnych rad (rady NGO, rady seniorów, rady dla mieszkańców z niepełnosprawnościami, rady rynku pracy oraz rady sportu), skupiając się na roli przedstawicieli NGO. Artykuł ten oddaje głos przedstawicielom NGO, którzy pełnią podwójną rolę w tych procesach: jako członkowie kolegialnego organu doradczego, służącego konsultacjom z władzami lokalnymi, oraz jako przedstawiciele NGO. Celem artykułu jest ujawnienie motywacji zaangażowania przedstawicieli NGO w działalność rad społecznych. Pomimo oczekiwań, że członkostwo w radach społecznych stanie się polem walki na rzecz interesów NGO, wyniki badania pokazują, że motywacje członków rad są podobne do tych występujących w innych formach działalności prospołecznej. Są one przede wszystkim motywowane poczuciem obowiązku wobec grupy lub organizacji, którą reprezentują, władz lokalnych, uczestnictwem w procesie podejmowania decyzji oraz przynależnością do prestiżowej grupy ekspertów, jaką uważają rady doradcze.

Oba artykuły stanowią znaczący wkład w rozwój dyscypliny. Jako badacz zajmujący się badaniami nad demokracją deliberacyjną i jej instrumentami, doceniam wkład Habilitantki w ukazanie roli rad jako narzędzia deliberacyjnego oraz zachowań członków tych rad, zwłaszcza organizacji pozarządowych, które odgrywają istotną rolę w promowaniu innowacji deliberacyjnych. Analiza ich udziału w tych procesach pozwala lepiej zrozumieć ich postawy i zachowania społeczne. Jako badaczka i obserwatorka rozwoju instrumentów deliberacyjnych w Polsce, zauważam, że mimo zyskującego na znaczeniu znaczenia, wciąż niewiele wiadomo na temat ich funkcjonowania. Wkład Kandydatki w lepsze poznanie potencjału oraz wpływu rad jest zatem wartościowy, zwłaszcza w kontekście prób wpisania się w dyskusję na temat roli deliberacji w poprawie demokracji na poziomie lokalnym.

W odniesieniu do istotnego osiągnięcia naukowego Habilitantki, tj. monografii jej autorstwa pt. *Instrumenty zaangażowania obywatelskiego. Założenia teoretyczne demokracji partycypacyjnej a praktyka ich stosowania*, chciałbym przedstawić istotne krytyczne uwagi i dostarczyć konstruktywnej oceny. Spojrzenie krytyczne nie wynika z niedoceny wartości wkładu Habilitantki, ponieważ uważam, że jest on istotny. Jednak wierzę, że krytyczna recenzja może być pomocna Habilitantce w dalszym rozwoju tego obszaru badań lub nawet w wydobyciu potencjalnych tematów do przyszłych publikacji naukowych na podstawie zebranego wartościowego materiału badawczego.

W ramach swojego głównego osiągnięcia naukowego, Habilitantka postawiła sobie za cel skonfrontowanie teoretycznych założeń dotyczących wdrażania instrumentów umożliwiających obywatelom uczestnictwo w lokalnym życiu publicznym z praktyką stosowania ich w polskich gminach. Uznając te badania za istotne, Habilitantka zwróciła uwagę na potrzebę usystematyzowania pojęć związanych z uczestnictwem obywateli oraz chciała zgłębić praktykę stosowania instrumentów zaangażowania obywatelskiego w polskich gminach. Pytanie badawcze dotyczyło kwestii, czy instrumenty zaangażowania obywatelskiego stosowane w gminach w Polsce umożliwiają realizację teoretycznych założeń demokracji partycypacyjnej, czyli czy umożliwiają one uczestnictwo wszystkich obywateli, wpływ społeczności na podejmowane decyzje przez lokalne władze, zapewnienie transparentności sfery publicznej oraz czy posiadają walor edukacyjny, który wzmacnia zaangażowanie obywateli. Wstęp do książki skoncentrował się na ustanowieniu ram badań, definicji terminów oraz przedstawieniu hipotez. Jednakże warto podkreślić, że hipotezy mogą wydawać się nieco niewystarczająco uzasadnione w literaturze, a ich sformułowanie jest dość rozległe. Na przykład, hipoteza czwarta dotycząca wymiaru narracyjnego stwierdza, że "niekorzystanie z instrumentów zaangażowania obywatelskiego bądź korzystanie z nich w ograniczonym zakresie wynika z braku aktywności społeczności lokalnej, wysokich kosztów stosowania mechanizmów uczestnictwa oraz czasochłonności procesów angażujących obywateli". Warto podjąć dyskusję na temat tego, czy wszystkie te przesłanki muszą być spełnione, czy też wystarczy, że tylko jedna z nich ma miejsce, aby uznać, że istnieje przyczyna niekorzystania z instrumentów zaangażowania obywatelskiego. W celu bardziej szczegółowego ugruntowania hipotez, Habilitantka powinna wskazać, która z tych zmiennych jej zdaniem ma największy wpływ w danym kontekście badawczym oraz dlaczego.

Biorąc pod uwagę pojawienie się nurtu demokracji deliberacyjnej i starając się skonstrastować go z demokracją partycypacyjną, dr Anna Kołomycew wykazuje zdolność do rozpoznania bieżących nurtów badawczych. Jednakże można wyrazić pewne zastrzeżenia co do wniosków wyprowadzonych przez Kandydatkę. Podkreśla ona różnice między tymi dwoma formami demokracji, argumentując, że demokracja partycypacyjna zakłada uczestnictwo wszystkich obywateli, niezależnie od ich statusu materialnego, wiedzy i doświadczenia, podczas gdy demokracja deliberacyjna jest elitarna i wymaga określonych kompetencji, przynajmniej komunikacyjnych, od uczestników w sprawach publicznych. Niemniej jednak, można wysunąć wątpliwości wobec tego stwierdzenia, zważywszy na fakt, że instrumenty demokracji deliberacyjnej, w szczególności tzw. *mini-publics*, stwarzają możliwość uczestnictwa wszystkim obywatelom poprzez dobór losowy, co również zwiększa

prawdopodobieństwo udziału reprezentatywnej próby obywateli w współdecydowaniu o sprawach publicznych. To właśnie w demokracji partycypacyjnej nie jest możliwe całkowite uczestnictwo wszystkich obywateli, ponieważ przeważnie uczestniczą tylko Ci, którzy chcą uczestniczyć, np. w konsultacjach społecznych, a profil takich uczestników jest w literaturze określony: aktywni społecznie, średniego wieku, wykształceni, średniozamożni. Oczywiście demokracja deliberacyjna nie oznacza włączania wszystkich obywateli, ale zwiększa prawdopodobieństwo poprzez losowy wybór, co daje większe szanse, że mogą być wybrani obywatele, którzy typowo nie mieliby możliwości uczestnictwa w innych instrumentach demokracji partycypacyjnej. Ten aspekt nie został należycie uwzględniony przez Kandydatkę; warto byłoby rozważyć pogłębienie go w ramach jej pracy. Dodatkowo, biorąc pod uwagę, że Habilitantka poświęca nowemu nurtowi demokracji deliberacyjnej dużo uwagi, można się zastanowić, czy nie mogła wskazać, które z instrumentów, które badała i będzie w dalszej części przedstawiać, mają charakter deliberacyjny.

Rozdział pierwszy koncentruje się na uporządkowaniu terminologii. Habilitantka objaśnia, że zaangażowanie społeczne czy obywatelskie, jako kategoria badawcza, jest szerokim pojęciem, obejmującym każdą formę interakcji obywateli zarówno ze społeczeństwem, jak i władzą. Zaangażowanie społeczne jest terminem bardziej ogólnym, obejmującym różne formy aktywności, zwłaszcza te o charakterze długofalowym. Jednakże zauważalny jest brak wyraźnego zajęcia stanowiska przez Kandydatkę w pewnych kwestiach w tym rozdziale. Szkoda, że Habilitantka przedstawia wnioski autorów poszczególnych publikacji, zamiast syntetyzować te informacje. Brakuje również grupowania zgromadzonej wiedzy naukowej w określone stanowiska. Autorka nie pokazuje również, z jakim podejściem najbardziej się utożsamia i dlaczego.

Rozdział drugi koncentruje się na typologii instrumentów zaangażowania obywatelskiego, opartej na przeglądzie literatury oraz mechanizmach zaangażowania wymienianych przez praktyków. Dr Anna Kołomycew podzieliła instrumenty na: informacyjne, konsultacyjne i inicjatywno-kooperacyjne. Kandydatka wspomina, że w swoich badaniach koncentruje się na powszechnie stosowanych, zinstytucjonalizowanych i sformalizowanych instrumentach używanych w gminach w Polsce, a nie na innowacjach demokratycznych czy eksperymentalnych. Jeśli tak, to pozostaje pytanie, dlaczego poświęcono tyle uwagi innowacjom demokratycznym w tym rozdziale. Oczywiście ten przegląd literatury dotyczący innowacji jest jak najbardziej prawidłowy i uwzględniła sporo odniesień do zagranicznych autorów, ale skoro Habilitantka chce się skupić tylko na najbardziej powszechnych, zinstytucjonalizowanych i znanych instrumentach, to pozostaje pytanie czy nie

więcej uwagi powinna poświęcić właśnie tym, które są zaliczane do tych kategorii, które przyjęła.

W rozdziale trzecim Habilitantka omawia instytucjonalizację instrumentów zaangażowania obywatelskiego. Przedstawia trzy rodzaje instytucjonalizacji: naturalną, normatywną i aksjologiczną. Omawia znaczenie instytucji w organizowaniu życia publicznego oraz ich wpływ na zachowania aktorów społecznych. Przedstawia również wymiary analityczne instrumentów zaangażowania, takie jak zasady, praktyki i narracje. Autorka analizuje kontekst tworzenia nowych form uczestnictwa i modyfikacji istniejących rozwiązań, uwzględniając ramy formalno-prawne, wielkość jednostki terytorialnej, charakter polityczny lokalnych układów, specyfikę kultury politycznej oraz dostępność zasobów społeczności. Rozważania te, oparte na zebranej literaturze, pozwalają zrozumieć kwestię instytucjonalizacji. Zrozumiałe jest, że Habilitantka odnosi się do nich, ponieważ tematem zainteresowania publikacji i badań nie są innowacje demokratyczne, lecz właśnie powszechnie stosowane i zinstytucjonalizowane instrumenty wykorzystywane w Polsce. Niemniej jednak, pozostaje pewien niedosyt związany z przyjęciem przez Kandydatkę określonego stanowiska oraz z uzasadnieniem, w jaki sposób przegląd tej literatury przyczynił się do stworzenia ram pojęciowych bądź konceptualizacji oraz dlaczego dalej odwołuje się do trzech wymiarów funkcjonowania instytucji: regulacyjnego, funkcjonalnego i narracyjnego. Taki zabieg ułatwiłby lepsze zrozumienie, jak Habilitantka poprzez swoje badania przyczynia się do wzbogacenia tej literatury.

W rozdziale czwartym dr Anna Kołomycew uzasadnia wybór metod i technik badawczych oraz omawia projekt badawczy. Dowiadujemy się, że pierwszym etapem były badania ilościowe z wykorzystaniem kwestionariusza ankiety, do których wylosowano jednostki samorządowe z bazy teleadresowej. Następnie, na podstawie wyników z ankiet, utworzono ranking zaangażowania obywatelskiego w gminach, który posłużył do wyboru próby do przeprowadzenia 43 wywiadów, zarówno indywidualnych, jak i grupowych. Autorka przeprowadziła wywiady z członkami dwóch typów rad oraz pracownikami administracji samorządowej, jednak brakuje uzasadnienia, dlaczego wybrano akurat tych respondentów, szczególnie odnośnie typu pracowników administracji samorządowej. Następnie, Habilitantka przedstawia bardzo szczegółową charakterystykę badanych gmin pod względem demograficznym, wskaźnika G, wydatków majątkowych i inwestycyjnych, frekwencji wyborczej oraz liczby organizacji pozarządowych. Brakuje jednak uzasadnienia dlaczego Kandydatka dokonuje tego przedstawienia charakterystyki wybranych gmin do badania, zwłaszcza że nie powraca do niej w dalszej części książki. Chociaż Autorka zarysowała

hipotezę pierwszą we Wstępie, dotyczącą różnic w stosowaniu instrumentów zaangażowania obywatelskiego w zależności od rodzaju gminy, to nie odnosi się do niej w tym rozdziale ani nie omawia tych zależności w dalszych częściach książki.

W rozdziale piątym Habilitantka skupia się na regulacyjnym wymiarze instrumentów zaangażowania obywatelskiego, które dzieli na trzy kategorie: instrumenty informacyjne, konsultacyjne oraz inicjatywno-kooperacyjne. Głównie odwołując się do literatury badawczej na temat instrumentów informacyjnych w Polsce oraz ustawy o dostępie do informacji publicznej, Habilitantka prezentuje te informacje w tabeli, gdzie porządkuje rodzaje tych instrumentów, akty regulujące oraz ich charakterystykę. Podobnie, w przypadku instrumentów konsultacyjnych, Habilitantka opiera się na literaturze badawczej w Polsce i grupuje w tabeli dotyczącej konsultacji społecznych, gdzie kategoryzuje rodzaj podstawy prawnej, charakter konsultacji oraz podmioty uprawnione do udziału. Podobny schemat jest stosowany w przypadku instrumentów inicjatywno-kooperacyjnych, gdzie również przedstawia je w odpowiedniej tabeli. Ten rozdział w bardzo klarowny sposób klasyfikuje instrumenty porządkuje wiedzę na temat omawianych instrumentów, co stanowi zdecydowaną wartość dodaną. Niemniej jednak, brak powiązania z procesem badawczym, opisanym w rozdziale czwartym, oraz niejasne skonfrontowanie z wcześniejszymi hipotezami Habilitantki, może wprowadzać pewne zamieszanie. Warto byłoby przypomnieć czytelnikowi postawione hipotezy dotyczące tego wymiaru oraz dokonane ich weryfikacji, co umożliwiłoby lepsze zrozumienie celu tego rozdziału oraz jego znaczenia dla badania.

W rozdziale szóstym, p.t. "Funkcjonalny wymiar instrumentów zaangażowania obywatelskiego", Habilitantka przedstawia wyniki ankiety oraz wnioski z przeprowadzonych wywiadów, wspierając swoje argumenty wybranymi fragmentami wypowiedzi respondentów. Niemniej jednak, brakuje w tym rozdziale szczegółowego opisu metodologii analizy wywiadów. We Wstępie Kandydatka wspominała o przeprowadzeniu 43 wywiadów, które zostały poddane anonimizacji, transkrypcji oraz kodowaniu przy użyciu oprogramowania QDA Miner. Jednakże, w części empirycznej brak jest szczegółowego omówienia procesu kodowania tych wywiadów. Dodatkowo, selektywne przywołanie jedynie wybranych wypowiedzi respondentów może budzić wątpliwości co do obiektywności prezentowanych wyników. Innymi słowy, większa przejrzystość w opisie procesu analizy wywiadów byłaby korzystna dla czytelnika i zwiększyłaby wiarygodność oraz przejrzystość przedstawionych danych badawczych. Ponadto, chciałbym zwrócić uwagę na fakt, że w tym rozdziale, Kandydatka odnosi się do badań przeprowadzonych w ramach projektu „Dialog” (MNiSW), w którym Habilitantka brała udział, zamiast do własnych badań, ze względu na większą liczbę

przebadanych podmiotów w ramach tego projektu. Jest to zrozumiałe, tym bardziej że dane nie zostały w pełni wykorzystane, jednak warto byłoby, aby Autorka bardziej zgłębiła wyniki, które wynikają z badań przeprowadzonych w ramach tego konkretnego badania do książki. Chociaż wspomina, że badania te są zbieżne z tymi prowadzonymi w ramach projektu „Dialog”, byłoby korzystnie, mimo wszystko, poznać stopień zbieżności oraz różnice między nimi. Ogólnie rzecz biorąc, czytelnik może zauważyć, że oprócz badań Habilitantki, wiele przedstawionych danych pochodzi z innych źródeł, takich jak raporty o stanie gminy z Głównego Urzędu Statystycznego, a także informacje ze stron internetowych gmin oraz Biuletynów Informacji Publicznej. To istotny i ciekawy materiał, jednakże można odnieść wrażenie, że celem tego rozdziału było wzbogacenie tych informacji, uzupełniając je jedynie danymi z własnych badań, co czasami sprawiało, że te badania pozostawały nieco w tle.

W rozdziale siódmym monografii dotyczącej narracyjnego wymiaru zaangażowania obywatelskiego, Habilitantka przedstawia w ocenie władz lokalnych i urzędników powody wdrażania instrumentów, ograniczenia ich stosowania oraz zaangażowanie obywatelskie. Brakuje powiązania tego rozdziału z wcześniejszym planem badawczym. W podrozdziale dotyczącym powodów wdrożenia instrumentów zaangażowania obywatelskiego, Habilitantka dzieli je na podsekcje, argumentując, że wynikają one z przepisów prawa oraz potrzeby aktywizacji społeczności lokalnej. Natomiast w podrozdziale dotyczącym ograniczeń stosowania tych instrumentów, Kandydatka, choć organizuje materiał badawczy w ciekawy sposób, brakuje jednak uzasadnienia wyboru takiej, a nie innej formy prezentacji. Tak więc, analizując strukturę i sposób prezentacji materiału, zauważam, że hipotezy dotyczące narracyjnego wymiaru zaangażowania przedstawione we Wstępie w dużej mierze raczej wynikają z zebranego i przeanalizowanego materiału, a nie z literatury badawczej. Brakuje również w tym rozdziale dyskusji dotyczącej przyjętych hipotez badawczych, które zostały potwierdzone, a które nie, oraz dlaczego tak się stało i jakie mogą z tego wynikać wnioski. Habilitantka odnosi się do hipotez dopiero w zakończeniu.

W zakończeniu monografii, dr Anna Kołomycew przedstawia, które hipotezy zostały potwierdzone, a które nie. W odniesieniu do wniosków własnych badań, Habilitantka odwołuje się również do literatury, teorii demokracji partycypacyjnej oraz wyników innych badań dotyczących instrumentów zaangażowania obywatelskiego stosowanych w Polsce. Jednakże brakuje dyskusji, która wyjaśniłaby, czy i na ile uzyskane wyniki pokrywają się z wcześniejszymi badaniami, czy też różnią się od nich, oraz brakuje podkreślenia, co nowego i jaki jest wkład w wypełnienie luki poznawczej. Dodatkowo, w tym rozdziale brakuje odniesienia do konkretnych wyników badań, co sprawia, że czytelnik musi polegać na

wnioskach Autorki. Kandydatka zauważa także, że najtrudniejsze do zweryfikowania okazały się hipotezy sformułowane przez nią w ramach wymiaru narracyjnego, co wynika z charakteru samej narracji. Dlaczego zatem formułować takie hipotezy, jeśli są trudne do weryfikacji, zwłaszcza biorąc pod uwagę zaplanowane zastosowanie konkretnych narzędzi badawczych? To pytanie nasuwa się samoistnie.

Podsumowując, powyższa recenzja monografii, która stanowi główne osiągnięcie naukowe dr Anny Kołomycew, zawiera wiele pozytywnych aspektów. Wskazuje ona na wartość wkładu Habilitantki oraz jej zdolność do rozpoznania bieżących nurtów badawczych. Kandydatka skoncentrowała się na uporządkowaniu terminologii i klasyfikacji instrumentów zaangażowania obywatelskiego w gminach w Polsce, co stanowi zdecydowaną wartość dodaną. Jednakże recenzja zwraca uwagę również na kilka negatywnych aspektów. Niewystarczające uzasadnienie hipotez oraz brak wyraźnego stanowiska Kandydatki w niektórych kwestiach stanowią istotne punkty krytyki. Dodatkowo, zauważa się niejasności dotyczące analizy danych, co może wpłynąć na wiarygodność wyników. Mimo tych uwag, wartością tej monografii jest klarowne przedstawienie typologii zinstytucjonalizowanych instrumentów zaangażowania obywatelskiego na szczeblu gminnym w Polsce. Jest to istotny wkład w literaturę naukową dotyczącą demokracji partycypacyjnej.

Konkluzja

Oświadczam, że popieram wniosek o nadanie dr Annie Kołomycew stopnia doktora habilitowanego nauk społecznych w dyscyplinie nauki o polityce i administracji. W jej dorobku znajdują się osiągnięcia naukowe, które mają istotny wpływ na rozwój dziedziny nauk społecznych, obejmujące co najmniej jedną monografię oraz cykl artykułów naukowych o powiązanej tematyce, opublikowanych w czasopismach naukowych lub recenzowanych materiałach. Pokazuje się także jako aktywna Badaczka, działająca w więcej niż jednej uczelni czy instytucji naukowej. Zatem pozytywnie oceniam poziom spełnienia przez dr Annę Kołomycew wymagań określonych w art. 219 ust. 1 pkt 2 ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce.

Paulina Pospieszna